

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

szerei figyelemre méltók, és jelzik a kötet korszerűsége törekvését.

Az *állattenyésztés szervezése* című rész felépítése is közel áll a hagyományoshoz. Kiindul az állattenyésztés szerkezetéből és az állatállomány összetételéből, majd egyenként tárgyalja az állattenyésztés üzemágainak szervezését, végül az állatállomány elhelyezésének (tartási módok, állattenyésztési telepek) és a takarmány-gazdálkodásnak a problémáit. A könyv e része is korszerű ismeretanyagot nyújt, messzemenően felhasználva az elmúlt években elért tudományos eredményeket.

A *segéd- és feldolgozó üzemek* című, viszonylag nagyon szűk rész szinte csak kitér a segédüzemi szolgáltatásokra, a javítás és karbantartás szervezésére és a feldolgozó üzemekre. Úgy vélem, a könyv e részének más jellegű felfogása, főként a gépek, a fogatok és a szállítások szervezésének idecsoportosítása arányosabb anyagelosztást tett volna lehetővé a könyvben.

A *gazdálkodás* című fejezet önmagában is, és tartalmában is alapvetően újzerű. A szerzők e fejezetben tárgyalják a vezetés és a gazdálkodási fel-

adatok témakörét, valamint a gazdálkodás vizsgálatát (helyesebben talán elemzését) és tervezését. Akárcsak a könyv első részében, ebben is helyesnek bizonyult a formai-tartalmi újszerűsége törekvés. Valóban összefoglalja, szinte szintézisét adja a gazdaságvezetés feladatainak és tudnivalóinak. E résznek előnyére írható a vezetés tárgyalásának ökonómiai szemlélete. Viszonylag keveset nyújt a tervezési fejezet, azt is meglehetősen sablonosan. Ez nyilván tükrözi azt az általános bizonytalanságot, amely a mezőgazdaságban az üzemi tervezéssel kapcsolatban évek óta észlelhető, és amely gyakorlatilag formassággá tette az éves üzemterveket. A könyv tervezési fejezete önmagában is felhívja a figyelmet szaktudományunk e téren való jelentős lemaradására.

Összességében értékes, új művel gyarapodott a mezőgazdasági üzemtan szakirodalmá, és különösen örömdetes, hogy ezzel az agrár felsőoktatás számára is rendelkezésre áll az első, korszerűnek tekinthető mezőgazdasági üzemtan tankönyv.

Enese László dr.

A STATISZTIKA MÓDSZERTANA ÉS ALKALMAZÁSA C. KÖNYVRŐL

(Mezőgazdasági Kiadó, 1965.)

Az elmúlt év októberére jelent meg a Mezőgazdasági Kiadó gondozásában Kiss Albert és Menczel Jenő könyve.

A könyvnek három egyetemi jegyzet volt az elődje, és ezeket a jegyzeteket elég alaposan ismertem. Ennek ellenére hosszú ideig tartott, amíg a könyvet áttanulmányoztam, és ezután véleményemet összegezhettem. Megkértem ezzel az összegezéssel, mert a 3300 példányban megjelent könyvből már jelentős rész elfogyott, ezenkívül a könyv

tartalmi gazdagsága is sietősebb jelzést érdemelt volna.

A könyvnek 463 számozott oldala van, 141 táblázat és 120 ábra teszi színessé, követhetővé a mondanivalót. Ahogyan a cím kifejezi, az olvasó a statisztika módszertanával és mezőgazdasági alkalmazásával is megismerkedhet a könyvben.

Az *első rész* „Általános statisztikai módszertan” címet viseli. Ezen belül tárgyalják:

- a statisztika tárgykörét, kapcsolatát más tudományágakkal, fejlődését, szerepét és az ilyen munka fázisait;
- a statisztikai megfigyelést, az ada-

tokat, a becslés szerepét, a hivatalos szervezetét és a kiadványokat;

- a csoportosítás és osztályozás alapelveit;
- a különböző statisztikai sorokat és azok kimunkálását;
- a statisztikai sorok összefüggő rendszerét adó tábla szerkesztésének alapelveit;
- az egynemű és különböző adatok viszonyítását (viszonyszámokat), valamint a viszonyszámok alapján végzett csoportosítást;
- a statisztikai ábrázolás különféle módszereit;
- a középértékek teljes rendszerét;
- a szóródás mérését és e gyakorisági sorok eloszlását;
- az abszolút számokból, a viszonyszámokból vagy átlagokból számított különböző indexeket;
- a reprezentatív megfigyelés módszerét és alkalmazásának lehetőségeit;
- az idősorok jellemzőit, elemzésének különböző módszereit és az idősorokkal kapcsolatos becslési eljárásokat;
- az összefüggés-vizsgálatok általában használható módszereit részletesen és egyéb módszereit áttekintően;
- végül a kísérletek főbb módszereit is

Az első rész befejezéséül a főbb jelöléseket és képleteket foglalják össze, valamint irodalomjegyzéket adnak.

A második rész címe: „Mezőgazdasági statisztika”. Ezen belül foglalkoznak a szerzők:

- a mezőgazdasági statisztika feladatával, speciális vonásaival, a megfigyelés módszereivel, szervezetével és ismeretanyagának felosztásával;
- a földterület számbavételével, összetételével, minőségi mutatóival, gazdasági vizsgálatával, tulajdonformák szerinti megoszlásával és az üzemek területnagyságával;
- a szántóföldi növénytermesztési, a kertészeti termesztés szerkezetéi vizs-

gálatával és eredményeinek értékelésével;

- a rét-legelő gazdálkodás értékelésével;
- a statisztikai becslés növénytermesztési alkalmazásával;
- a terméseredményekre hatást gyakorló legfőbb tényezőkkel és a növénytermesztés összefoglaló értékelésével;
- az erdőgazdálkodás értékelési lehetőségeivel;
- az állatállomány nagyságával és az azt alakító tényezők vizsgálatával;
- az állatállomány pótlási és szaporulati viszonyaival;
- a takarmánytermesztés és állattenyésztés összefüggéseivel;
- az állati eredetű termékek statisztikai értékelésével;
- a baromfityénység szerkezetével és termékeivel;
- az állattenyésztés eredményességét befolyásoló elhelyezési, egészségügyi, gépesítési és keresztesztési kérdésekkel;
- a munkaeő-gazdálkodással és a munkadíjazással általában és szektorálisan;
- részletes terjedelemben a gépesítés létszám-, színvonal- és kihasználási vizsgálatával;
- a mezőgazdasági termelés álló- és forgóalapjainak elemzésével;
- a termelési érték számbavételével és elemzésével;
- a hatékonysági, költség és jövedelmezőségi vizsgálatokkal;
- összefoglalóan az üzemstatisztika elvi és módszertani kérdéseivel;
- az egész mezőgazdasági termelés népgazdasági összefüggéseivel.

Külön összefoglalást adnak a szerzők a mezőgazdasági statisztikai adatok magyar és nemzetközi forrásairól. Végül függelékben összeállítják az érvényes üzemi beszámoló rendszert.

A könyv tartalmának, a kifejtés módszertanának, szerkezetének, szám- szerű anyagának és stílusának stb. át-

tekintésekor mindenekelőtt számításba kell venni, hogy a könyv:

1. az agráregyetemi hallgatók tananyaga;
2. az első mérnöki igényű mezőgazdasági statisztikai összefoglaló munka.

Az előbbiekből az is következik, hogy a könyv kettős igényt igyekszik kielégíteni. Figyelembe véve az egyetemi képzési célt, a tárgyelhelyezést, az oktatási idő terjedelmét és a kettős irányú kapcsolódást (alapoz megelőző ismeretanyagokra és alapot ad utána következő tárgyakkal) jó tankönyvet készítettek a szerzők. Szerencsésen megoldották azt is, hogy ugyanakkor a mezőgazdaság különböző területén dolgozó szakemberek (üzemmérnökök, igazgatási beosztásúak, tervezők, kutatók, oktatók) korszerű összefoglaló statisztikai kézikönyvet vehessenek a kezükbe. A kézikönyv tekintetében természetesen számolniuk kellett az adott területen, ezért nem törekedtek minden vonatkozásban a teljességre.

Az e területen megjelent könyveket ismerve megállapítható, hogy a szerzők munkája típusában újszerű:

1. felsőfokú agrárszakemberek kezébe statisztikai módszertant ad. Ezt úgy oldja meg, hogy a statisztika általános módszertani kérdéseit és a mezőgazdasági termelés különböző kérdéseit szerves egységben tárgyalja.
2. Mindenütt épít, de egyben jelentősen túllép a hivatalos (és érvényes) adatszolgáltatási lehetőségeken, ezzel olyan eljárásokat mutat be, amelyek a mélyebb vizsgálatokat (kutatási elmélyülést) teszik lehetővé. Az előbbi lehetőséget úgy is bővítik, hogy az adatok hazai és nemzetközi forrásait összefoglalóan közlik.
3. A mondanivalót példaanyaggal világítják meg, vagy a példán keresztül vezetik le. Példaanyaguk szinte kivétel nélkül mezőgazdasági és e gyakorlatból vett. Változatosan és mindenütt a maga helyén üzemi, járási,

megyei, országos és nemzetközi adatokat használnak.

4. Különösen a mezőgazdasági résznél felhasználják az egyes témakörökben megjelent ökonómiai elemző munkákat. Ezzel gazdagítják az anyagot és ügyesen rámutatnak a különböző kutatómunkák statisztikai elemeire.

A könyv tárgyalásmódjánál szerencsésen érvényesül a tankönyvszerűség és a szakmai logika (mind általában a módszertannal, mind a mezőgazdasági termelés vonatkozásában). A tankönyvi igény kielégítésénél azzal kellett számolni, hogy a hallgatók a második év végén és a harmadik év elején tanulják a tárgyat. Ezért bizonyos természetesi és ökonómiai fogalmakat is ismertetni kellett annak érdekében, hogy a statisztikai módszerek szakmailag érthetők és beágyazottak legyenek. Az egyes általános módszertani és mezőgazdasági részeknél tömör összefoglaló bevezető után, az egyszerű mutatóktól a bonyolultabbak felé haladva építik fel az anyagot.

Jogos lehet — úgy gondolom —, hogy tartalmilag a különböző mezőgazdasági szakemberek szemüvegén keresztül tekintsük át e munkát.

Az első rész (általános statisztikai módszertan) lényegében a legkülönbözőbb igényekig felöleli az anyagot. Természetesnek látszik ugyanakkor, hogy legrészletesebben azon módszereket és mutatókat tárgyalják, amelyek a szakemberek legszélesebb rétegeit érintik. A kisebb szakemberréteget (kutatók) érintő fejlettebb módszereknél (pl. a korreláció és trendszámítás) általában csak az alaptípussal foglalkoznak részletesen, és utalnak az egyéb eljárásokra (elméleti összefoglaló és irodalmi utalás segítségével). Szerencsés, hogy e kísérletek értékelésével is foglalkoznak, bár e terület teljességét nyilván nem lehetett megadni.

Sajnálatos, hogy az ökonómiai terület szempontjából lényeges ökonometriáról, statisztikai mérlegekről és a gépi

adatfeldolgozásról túl röviden szólnak. Úgy lehetne megfogalmazni, hogy ezzel csalódást okoztak. Jogos lehet tehát, hogy a következő kiadásnál akár más részek terhére is lényegesen bővítsék az említetteket.

Igen ügyes megoldásnak ítéltető, hogy az első rész végén összefoglalják a főbb jelöléseket és képleteket.

A *mezőgazdasági statisztika* c. második rész lényegében kétötödét teszi ki a könyvnek. Első pillanatra talán aránytalanul kevésnek tűnik. Számításba kell azonban venni, hogy az általános módszertannál is mezőgazdasági a tárgyalás szemüvege, és a példanyag szintén mezőgazdasági.

A tárgyalásmód itt kifejezetten analitikus jellegű és szintetikus zárású. Annak ellenére ezt kell mondani, hogy talán ebben a vonatkozásban nem teljesen következetesek. A magam részéről a termelőerők teljes körét letárgyaltam volna, mielőtt a növénytermesztés és állattenyésztés fő fejezeteire rátérnék. Ennek megfelelően a földterület statisztikája után következett volna a munkaterő-gazdálkodás, a gépesítés és az álló-forgóalapok statisztikai vizsgálata.

A növénytermesztés és állattenyésztés tárgyalásmódja eltérő, azonkívül talán aránytalan is. A növénytermesztésnél sorra veszik a szerzők az ágazat-

csoportokat, és szinte a teljességig elmennek. Az állattenyésztésnél már szűkmarkúak. Az ágazatcsoportok közül csak a baromfit emelik ki, és a többiek esetében a termelési fázisokon, valamint a termékeken vezetnek végig. Az állattenyésztési rész ezért aránytalanul kisebb terjedelmet is kap.

A munkaerő-gazdálkodás általános és szektorális szemléletű. A következő kiadásnál érdemes lehet termelőegységek illetve ágazatok vonatkozásában is kibővíteni. Ebben az esetben a munkafelhasználás is nagyobb teret kaphat.

A gépesítésnél általában kevés szó esik az állattenyésztésről, azonkívül itt is kevésbé érvényesül a termelőegységi illetve ágazati szemlélet. Mindemellett ki kell emelni, hogy a problémákör jó áttekintést kap.

Az álló- és forgóalapok, a termelési érték és az eredményesség vizsgálata c. fejezete nívós, szintetikus anyagok. Mindenekelőtt itt kell azonban felvetni, hogy az üzemtannal és az agrárgazdaságtannal a következő kiadás előtt tovább kell egyeztetni a fogalmakat (kategóriákat).

A könyv *szervezetileg* jól felépített. A szükséges mértékig tagolt, de nem szétdarabolt. Ez elősegíti a tanulást, és mint kézikönyv is könnyen forgatható.

Tóth Mihály dr.

SZÉP JENŐ:

ANALÍZIS

(Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1965)

A gazdasági döntések megalapozásánál az utóbbi években egyre fontosabb szerepet játszanak a szakszerű matematikai módszerek. Ezeknek — és általában a matematikának — a jövőben még nagyobb jelentőségük lesz. A gazdasági vezetés semmilyen szinten nem nélkülözheti az adott probléma vizsgálatára, elemzésére és a döntés alátámasztására legcélszerűbben alkalmaz-

ható matematikai eszközöket. Sok esetben a vezetés hatékonysága azon múlik, hogy döntéseiben mennyire támaszkodik egzakt módszerekre.

A korábbi években nem nagy szükség volt fejlettebb matematikai módszerekre, különösen vállalati, üzemi, termelőszövetkezeti szinten. A részletekbe menő utasítások nem sok teret hagytak a számítgatásnak, ugyanakkor ilyen tekintetben el is kényelmesítették az alsó szintű vezetést. De a számítások a vezetés magasabb szintjein is sokszor elég egyszerűek voltak; az alkalmazott módszerek nem adtak módot a mélyebb